04/12/2021

Παυλόπουλος: «Η πεμπτουσία του Βυζαντινού Πολιτισμού»

/ Επικαιρότητα

Ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας και Επίτιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Προκόπιος Παυλόπουλος μίλησε, με θέμα «Η πεμπτουσία του Βυζαντινού Πολιτισμού», σ' εκδήλωση του Δήμου Λαυρεωτικής και της «Εταιρείας Μελετών Λαυρεωτικής» για την παρουσίαση του βιβλίου του κ. Γιώργου Δερμάτη «Το Δεσποτάτο του Μυστρά-Μορέως και οι απαρχές του Ελληνικού Κράτους: 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821». Στην ομιλία του ο κ. Προκόπιος Παυλόπουλος επισήμανε, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

«Οι μελετητές ανακαλύπτουν, συν τω χρόνω, ολοένα και πιο «συναρπαστικές» πτυχές της πεμπτουσίας του Βυζαντινού Πολιτισμού που, συμβατικώς, θεωρούμε ότι είχε ως αφετηρία τον τέταρτο αιώνα και «έπεσε», μαζί με την Κωνσταντινούπολη, το 1453. **Χρησιμοποιείται ο όρος «συμβατικώς», διότι οι αυστηροί χρονικοί προσδιορισμοί δεν αρκούν, φυσικά, για να περιγραφεί η πολύπλευρη φυσιογνωμία του Βυζαντίου, πολλώ μάλλον όταν ο πολιτισμικός «φάρος» του Βυζαντινού Πολιτισμού εξέπεμπε, ακόμη και πολύ μετά το 1453, την λάμψη του στην Δυτική Ευρώπη.**

Α. Οι ως άνω πτυχές της πεμπτουσίας του Βυζαντινού Πολιτισμού αποδεικνύουν, μεταξύ άλλων, και το πώς και γιατί ο Βυζαντινός Πολιτισμός συνέβαλλε, καθοριστικώς, αφενός στην «αξιοποίηση» της Χριστιανικής Διδασκαλίας για να καταστεί ο τρίτος πυλώνας του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού. Και, αφετέρου και συνακόλουθα, στην «επιβίωση» του Αρχαίου Ελληνικού Πνεύματος και του Πολιτισμούτου ως την Αναγέννηση. Στο σημείο δε αυτό πρέπει να επισημανθεί, προς επίρρωση της τελευταίας διαπίστωσης, ότι η Βυζαντινή Αυτοκρατορία σίγουρα ξεκίνησε ως «διάδοχος» της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Πλην όμως η, ραγδαίως εξελιχθείσα στην συνέχεια, Ελληνική επιρροή επ’ αυτής, σε όλα τα επίπεδα -ιδίως δε στο πνευματικό επίπεδο, σύμφωνα με όσα θα προστεθούν ως προς αυτό κατωτέρω- οδήγησε σύντομα στην γιγάντωση, ουσιαστικώς, της Ελληνικής «πτυχής» του Βυζαντίου.

Β. Η κατά τ’ ανωτέρω Ελληνική επιρροή εξηγεί, τουλάχιστον σε μεγάλο βαθμό, και το πώς και γιατί το Βυζάντιο ουδέποτε αποτέλεσε μέρος του Μεσαίωνα και του ζοφερού, καταστροφικού πολιτισμικώς, σκοταδισμού του. Συμπερασματικώς, το Βυζάντιο «πήρε» από την Αρχαία Ρώμη το θεσμικό «οπλοστάσιο», αναφορικά με την οργάνωση του Κράτους και την δόμηση και εφαρμογή της Έννομης Τάξης. Ενώ από την Αρχαία Ελλάδα και τον Πολιτισμό της «πήρε»την εμβληματική πνευματική του, εν γένει, «ταυτότητα», η οποία συνθέτει την «ραχοκοκαλιά» του τρίτου πυλώνα του κοινού μας Ευρωπαϊκού Πολιτισμού.

Γ. Όμως, εν τέλει, οφείλουμε πολλά στο Βυζάντιο. Όχι μόνον εμείς, οι Έλληνες, αλλά και ο Δυτικός Κόσμος, στον οποίο το Βυζάντιο διέδωσε τις αξίες και τα πνευματικά επιτεύγματα της Αρχαίας Σκέψης. Το ίδιο και ο κόσμος των Σλάβων, ο οποίος χάρη στο έργο των Βυζαντινών Ιεραποστόλων «φωτίσθηκε» και οδηγήθηκε στην Ορθόδοξη Πίστη, γεγονός που, και σήμερα, αναγνωρίζουν οι Σλαβικοί Λαοί. Σ' ένα βαθμό, στο Βυζάντιο οφείλει και ο κόσμος των Αράβων και των Οθωμανών, οι οποίοι, αν και συγκρούσθηκαν βιαίως με το Βυζάντιο, σίγουρα θ' αδυνατούσαν να δημιουργήσουν μια στέρεη κρατική δομή, εάν δεν είχαν ως υπόδειγμα την Διοίκηση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, ιδίως στην ακμή της.

Δ. Ακριβέστερα, το Βυζάντιο «μετέφερε», στην Δύση αλλά και στην Ανατολή, πέραν των δικών του «αυθεντικών» πολιτισμικών -και όχι μόνο- στοιχείων και την σύνθεση, την οποία πέτυχε ο Βυζαντινός Πολιτισμός, μέσ' από την ανεπανάληπτη «σύνδεση» του Αρχαίου Ελληνικού Πολιτισμού μ' εκείνον της Αρχαίας Ρώμης. Γι' αυτόδίχως την «ροή» του Βυζαντινού Πολιτισμού προς τον πνευματικό κόσμο των τότε Κρατών της Δυτικής Ευρώπης η Αναγέννηση δεν θα είχε πολλά από τα στοιχεία, τα οποία και σήμερα την χαρακτηρίζουν ούτε, φυσικά, θα μπορούσε ν' αναπτύξει την ευεργετική επιρροή, που άσκησε στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό. Ιδίως δε δεν θα είχε τα χαρακτηριστικά εκείνα, τα οποία έλκουν την καταγωγή τους από τον Αρχαίο Ελληνικό Πολιτισμό, αφού αυτός υπήρξε η πνευματική και πολιτισμική «ψυχή» της Αναγέννησης και, συνακόλουθα, αυτού τούτου του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού.

Γι' αυτό, επίσης, δίχως την τόσο στενή πνευματική «όσμωση» του Βυζαντίου με την Αρχαία Ελλάδα, οι Άραβες -οι οποίοι, όπως ήδη σημειώθηκε, ήλθαν σε στενή επαφή, ιδίως πνευματική, με την Βυζαντινή Αυτοκρατορία- δεν θα είχαν σήμερα, μέσα στην διαδρομή της Ιστορίας του Πνεύματος και των Επιστημών, την δική τους, αναμφισβήτητη, συμβολή. Μια συμβολή οφειλόμενη, πρωτίστως, στην φιλοσοφική σκέψη του Αριστοτέλους και στην μαθηματική ανάλυση του Διοφάντου. Την ανάλυση, που επέτρεψε στους Άραβες να «χαράξουν» την δική τους επιστημονική πορεία στο πεδίο της διαμόρφωσης των σύγχρονων βάσεων της Άλγεβρας.»